

Nr 100.

Ankom till riksdagens kansli den 7 maj 1929 kl. 2 e. m.

Utlåtande i anledning av väckta motioner om återgåldande till vissa lotsar och stärbhus efter lotsar av vissa till lotsverket inlevererade ersättningsmedel.

(3:e avd.)

Uti två likalydande motioner, väckta, den ena inom första kammaren, nr 140, av herr *E. A. Enhörning* m. fl. och den andra inom andra kammaren, nr 128, av herr *Bj. Holmgren* m. fl., vilka hänvisats till statsutskottets förberedande behandling, har hemställts, att riksdagen måtte besluta att till de i högsta domstolens dom av den 18 april 1928 avsedda lotsarna, respektive stärbhus efter lotsar återgålda, vad lotsarna av överenskomna ersättningar enligt § 30 lotsförordningen till lotsverket inlevererat och alltså av billighets- och rättfärdighetsskäl tillägga dem den rätt, som Svea hovrätt tidigare tillerkänt dem samt för detta ändamål för budgetåret 1929/1930 anvisa ett extra anslag å 988,547 kronor 35 öre.

I fråga om de skäl, motionärerna anfört till stöd för sitt förslag, får utskottet hänvisa till motionerna.

I förenämnda dom den 18 april 1928 har högsta domstolen utlåtit sig sålunda:

»Kungl. Maj:t har i nåder låtit sig föredragas handlingarna i detta mål. Lika med domstolarna finner Kungl. Maj:t hinder icke möta att till prövning upptaga den mot Kungl. Maj:t och Kronan förda talan i hela dess vidd. Lotsstyrelsen har i målet uppgivit, att i de mera sällan inträffade fall, då före ingången av år 1915 lämnats biträde av lots över öppen sjö jämlikt § 30 av förordningen angående lotsverket den 15 februari 1881, den mellan lotsen och fartygsbefälhavaren överenskomna ersättningen för förrättningen, efter avdrag av skälig hemväggersättning, av lotsen redovisats till lotsplatsen för fördelning mellan platsens lotsar på samma sätt som vanliga lotspenningar. Denna uppgift är icke av lotsarna bestridd, och styrkes densamma även av vad som är upplyst angående särskilda dylika förrättningar. Den förebragta utredningen i avseende å innehållet av äldre och nyare lotsförfattningar ger ävenledes stöd för åsikten, att ersättningen för dylik förrätt-

ning var att betrakta såsom lotsavgift. Sedan ny avlöningsstat för lotspersonalen år 1914 antagits att gälla från och med år 1915 och i samband därmed i § 81 av tjänstgöringsreglementet för lotsverket den 23 december 1914 stadgats, att av de enligt bestämmelser för lotsverket vederbörande lotsplats tillfallande lotspenningarna den å platsen anställda lotspersonalen ägde åtnjuta fyrtio procent, under det att återstående sextio procent inginge till statsverket, samt att den enligt gällande lotsledsförteckning utgående hemvägsersättningen oavkortad tillföle den lotsande, plögade den överenskomna ersättningen för förrättning, varom i målet är fråga och som av lotsarna hänföres under § 30 lotsförordningen, i allmänhet beräknad med ledning av gällande lotstaxor, fortfarande fördelas i 'lotspenningar' och 'hemvägsersättning' samt — även före tillkomsten av lotsstyrelsens skrivelse därom den 30 mars 1915 till lotskaptenen i Malmö — andel om sextio procent av vad utav ersättningen betecknats såsom lotspenningar ingå till statsverket. Mot statsverkets rätt att av ersättningen åtnjuta dylik andel gjordes å lotsarnas sida invändning först under åren 1918 och 1919 samt då endast i enstaka fall.

Vid nu angivna förhållanden måste det anses, att lotsarna från och med 1915 års början voro pliktiga att jämlikt § 81 tjänstgöringsreglementet låta, på sätt utom i undantagsfall jämväl skett, till statsverket ingå sextio procent av vad utav de för ifrågavarande förrättningar överenskomna ersättningsbeloppen motsvarade lotspenningar. Följaktligen saknas laga grund för Borgströms¹ och hans medparter i målet väckta yrkande om åläggande för Kungl. Maj:t och Kronan att återbära den statsverket tillgodokomna andelen av sagda ersättningsbelopp.

Härtill kommer, att den i målet avsedda, av lotsarna under världskriget och tiden närmast därefter utövade verksamheten till följd av sin stora omfattning hade en betydande inverkan på lotsarnas tjänstgöring i övrigt och att vid sådant förhållande lotsstyrelsens medgivande för lotsarna att vid sidan av sin vanliga tjänstgöring driva berörda verksamhet uppenbarligen lämnats endast under förutsättning, att de alltjämt till statsverket redovisade tillbörlig andel av ersättningsbeloppen.

På grund av det anförda prövar Kungl. Maj:t rättvist att, med upphävande av hovrättens dom beträffande huvudsaken, ogilla den av Borgström och hans medparter därutinnan förda talan.

Vad angår rättegångskostnaderna varder med hänsyn till omständigheterna i målet hovrättens dom allenast sätillvida ändrad, att Kungl. Maj:t och Kronan befrias från skyldighet att ersätta motparterna deras utgifter å målet vid rådstuvurätten. Det vederbörande hava att ställa sig till underdånig efterrättelse.»

*Utskottets
yttrande.*

Under hänvisning till den prövning, som av högsta domstolen ägnats den ersättningsfråga, som av motionärerna bragts inför riksdagen, finner sig utskottet böra avstyrka motionerna. Med hänsyn till i ärendet föreliggande säregna omständigheter bör det emellertid enligt utskottets mening icke få anses uteslutet, att Kungl. Maj:t på given anledning ingår i ett övervägande, huruvida och i vad mån av billighetsskäl någon mindre ersättning för rättegångens förande må kunna tillerkännas lotsarna i fråga.

¹ En av parterna i målet.

Utskottet får alltså hemställa,

att herrar Enhörnings m. fl. och Holmgrens m. fl. förevarande motioner, I: 140 och II: 128, icke må av riksdagen bifallas.

Stockholm den 7 maj 1929.

På statsutskottets vägnar:

S. H. KVARNZELIUS.

Närvarande: se under utlåtande nr 98.

Reservationer:

1) av herrar *Lindblad, Dahl, Svensson* i Kompersmåla, *Anderson* i Råstock, *Wiklund, Jansson* i Falun och *Carlsson-Frosterud*, vilka ansett, att utskottets motivering bort hava följande lydelse:

»Under hänvisning till den prövning, som av högsta domstolen ägnats den ersättningsfråga, som av motionärerna bragts inför riksdagen, finner sig utskottet böra avstyrka motionerna.»;

2) av herr *Olsson* i Kullenbergstorp, vilken ansett, att utskottets motivering bort hava följande lydelse:

»Under hänvisning — — — någon mindre ersättning t. ex. för rättegångens förande eller dylikt må kunna tillerkännas lotsarna i fråga.»